

Media ja lehdistö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 85/22
Luxemburgissa 17.5.2022

Tuomiot asiassa C-600/19 Ibercaja banco,
yhdistetyissä asioissa C-693/19 SPV Project 1503 ja
C-831/19 Banco di Desio e della Brianza ym.,
asiassa C-725/19 Impuls Leasing România ja
asiassa C-869/19 Unicaja Banco

Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot: kansalliset prosessuaaliset periaatteet eivät voi olla esteenä yksityisten unionin oikeudesta johtuville oikeuksille

Tehokkuusperiaate edellyttää ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tehokasta valvontaa

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto lausuu tänään antamissaan tuomioissa espanjalaisten tuomioistuinten ja italialaisen ja romanialaisen tuomioistuimen esittämistä ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka koskevat kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13/ETY¹ tulkintaa.

Unionin tuomioistuimelta tiedustellaan, voivatko oikeusvoiman periaatteen kaltaiset kansalliset prosessuaaliset periaatteet rajoittaa kansallisten tuomioistuinten toimivaltaa, erityisesti täytäntöönpanoon liittyvää toimivaltaa, sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden arvioinnissa. Ovatko kansallisen prosessioikeuden periaatteet, jotka eivät mahdollista tätä arviointia täytäntöönpanotasolla – eivätkä myöskään täytäntöönpanotuomioistuimen viran puolesta suorittamaa arviointia – sen vuoksi, että olemassa on aiempia kansallisia tuomioistuinratkaisuja, yhteensopivia direktiivin 93/13 kanssa?

Unionin tuomioistuin muistuttaa tältä osin **oikeusvoiman periaatteen** tärkeydestä sekä unionin oikeusjärjestyksessä että kansallisissa oikeusjärjestyksissä. Sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on tärkeää, että kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkulumisen jälkeen lainvoimaisiksi tulleet tuomioistuinten ratkaisuja ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi.²

Tämän tultua todeksi unionin tuomioistuin palauttaa ensiksi mieleen, että direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta.³ Tämän heikomman aseman takia direktiivissä 93/13 säädetään, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino todellisella tasapainolla.⁴

Unionin tuomioistuin toteaa tämän jälkeen, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus⁵ ja että jäsenvaltiot veloitetaan säätämään riittävistä ja tehokkaista keinoista kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi.⁶

Unionin oikeudessa ei lähtökohtaisesti ole yhdenmukaistettu sopimusehtojen väitetyn kohtuuttomuuden tutkimiseen sovellettavia menettelyjä, ja tällaiset menettelyt kuuluvat siten kunkin jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen. Kansallisten menettelysäännösten on täytettävä

¹ Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29).

² Tuomio 6.10.2009, Asturcom Telecomunicaciones, [C-40/08](#).

³ Tuomio 26.1.2017, Banco Priimus, [C-421/14](#).

⁴ Tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., [C-154/15](#), [C-307/15](#) ja [C-308/15](#) (ks. [lehdistötiedote nro 144/2016](#)).

⁵ Tuomio 14.3.2013, Aziz, [C-415/11](#) (ks. [lehdistötiedote nro 30/2013](#)).

⁶ Tuomio 26.6.2019, Addiko Bank [C-407/18](#).

tehokkuusperiaatteen vaatimukset, toisin sanoen täytettävä vaatimus tehokkaasta oikeussuojasta.⁷ Unionin tuomioistuin katsoo tältä osin, että direktiivillä 93/13 annettujen oikeuksien kunnioittamista ei voida taata, jollei kyseessä olevan sopimuksen ehtojen mahdollista kohtuuttomuutta voida tehokkaasti valvoa.⁸

Unionin tuomioistuin antaa tämän päivän neljä tuomiota näiden seikkojen perusteella.

Asia C-869/19, Unicaja Banco

Pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat L ja Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, jonka oikeudet ovat siirtyneet Unicaja Banco SA:lle ja jossa on kyse siitä, ettei kansallinen toisen asteen tuomioistuin ottanut viran puolesta huomioon unionin oikeuden rikkomista koskevaa perustetta. Pankki oli myöntänyt L:lle kiinnelainan. Lainasopimukseen sisältyi ns. vähimmäiskorkokauseke, jonka nojalla vaihtuva korko oli vähintään 3 prosenttia. L nosti kyseistä pankkia vastaan kanteen ja vaati, että kyseinen ehto todetaan pätemättömäksi ja että sen nojalla perusteettomasti perityt summat palautetaan. Hän väitti, että kyseinen ehto oli todettava kohtuuttomaksi avoimuuden puuttumisen vuoksi. Ensimmäisen asteen tuomioistuin hyväksyi kanteen, mutta rajasi kansallisen oikeuskäytännön perusteella palauttamisen vaikutuksia ajallisesti. Toisen asteen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi pankki saattoi asian, ei määrännyt kaikkien vähimmäiskorkoehdon nojalla perittyjen summien palauttamisesta, koska L ei ollut valittanut ensimmäisen oikeusasteen antamasta tuomiosta. Espanjan lainsäädännön mukaan on niin, että jos kumpikaan asianosaisista ei ole riitauttanut tuomion tuomiolauselman tiettyä kohtaa, toisen asteen tuomioistuin ei voi tehdä tyhjäksi sen vaikutuksia tai muuttaa sen sisältöä. Tämä sääntö on jossakin määrin samankaltainen oikeusvoiman kanssa. **Espanjan ylin tuomioistuin** kysyi näin ollen unionin tuomioistuimelta, onko kansallinen oikeus yhteensopiva unionin oikeuden kanssa, erityisesti siltä osin kuin kansallinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu valitus tuomiosta, jossa kuluttajan kohtuuttomaksi todetun ehdon nojalla aiheuttomasti maksamien määrien palauttamista rajoitetaan ajallisesti, ei voi viran puolesta ottaa esiin tämän säännöksen rikkomista koskevaa perustetta ja määrätä mainittuja summia palautettavaksi kokonaisuudessaan.

Unionin tuomioistuin palauttaa mieleen oikeuskäytäntöään ja **vahvistaa, että unionin oikeus on esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jossa rajataan ajallisesti palauttamista koskevat vaikutukset vain niihin summiin, jotka on maksettu perusteettomasti kohtuuttoman ehdon perusteella sen ratkaisun antamisen jälkeen**, jolla tuomioistuin on todennut tämän kohtuuttomuuden.⁹

Unionin tuomioistuin katsoo myös, että kyseessä olevien kansallisten prosessuaalisten periaatteiden soveltaminen on omiaan tekemään näiden oikeuksien suojaamisesta mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa, mikä näin ollen loukkaa tehokkuusperiaatetta. **Unionin oikeus on esteenä sellaisten kansallisten prosessuaalisten periaatteiden soveltamiselle**, joiden mukaan kansallinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu valitus tuomiosta, jossa kuluttajan kohtuuttomaksi todetun ehdon nojalla perusteettomasti maksamien määrien palauttamista rajoitetaan ajallisesti, ei voi viran puolesta ottaa huomioon perustetta, jonka mukaan tätä säännöstä on rikottu, ja määrätä mainittuja summia palautettavaksi kokonaisuudessaan, kun sen, että asianomainen kuluttaja ei ole riitauttanut tätä ajallista rajoittamista, ei voida katsoa johtuvan hänen täydellisestä passiivisuudestaan.

Asia C-600/19, Ibercaja banco

Pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat MA ja Ibercaja Banco SA ja joka koskee vaatimusta pankille maksettavien korkojen maksamisesta sen vuoksi, että MA ja PO eivät ole täyttäneet näiden asianosaisten välillä tehtyä kiinnelainasopimusta. Toimivaltainen tuomioistuin määräsi Ibercaja Bancón hallussa olleen kiinnityksen täytäntöönpanosta ja antoi luvan kuluttajiin kohdistuvaan ulosmittaukseen. MA vetosi vasta täytäntöönpanovaiheessa – tarkemmin

⁷ Tuomio 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, [C-776/19–C-782/19](#) (ks. [lehdistötiedote nro 100/21](#)).

⁸ Tuomio 4.6.2020, Kancelaria Medius, [C-495/19](#).

⁹ Em. tuomio Gutiérrez Naranjo ym., [C-154/15](#), [C-307/15](#) ja [C-308/15](#).

sanottuna sen jälkeen, kun kiinnitetty kiinteistö oli myyty huutokaupalla – viivästyskorkoja koskevan ehdon ja vähimmäiskorkoehdon kohtuuttomuuteen, toisin sanoen silloin, kun oikeusvoiman ja preklusion vaikutuksen vuoksi tuomioistuin ei voi viran puolesta tutkia ehtojen kohtuuttomuutta eikä kuluttaja vedota mainittujen ehtojen kohtuuttomuuteen. Sopimus oli tutkittu viran puolesta kiinteistön ulosmittausmenettelyä aloitettaessa, mutta riidanlaisten ehtojen tutkimista ei kuitenkaan ole nimenomaisesti mainittu eikä perusteltu.

Unionin tuomioistuin katsoo, että **unionin oikeus on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa oikeusvoiman ja preklusion vaikutuksen vuoksi tuomioistuin ei voi viran puolesta tutkia kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyssä sopimusehtojen kohtuuttomuutta eikä kuluttaja voi vastustamisen esittämiseksi asetetun määräajan päättymisen jälkeen vedota näiden ehtojen kohtuuttomuuteen tässä menettelyssä tai myöhemmässä pääasiamenettelyssä, kun tuomioistuin on viran puolesta tutkinut mainittujen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden jo kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettelyä aloitettaessa, mutta tuomioistuimen ratkaisussa, jossa annettiin lupa kiinteistön ulosmittaukseen, ei esitetä mitään – edes pääpiirteittäistä – perustetta, joka osoittaisi, että tällainen tutkinta on suoritettu, eikä mainita, että tämän tuomioistuimen kyseisen tutkiminnan päätteeksi tekemää arviointia ei voida enää kyseenalaistaa, jos vastustusta ei esitetä mainituissa määräajassa.**

Kun kiinnitetyn kiinteistön ulosmittausmenettely on päättynyt ja omistusoikeus kyseiseen kiinteistöön on siirretty kolmannelle, tuomioistuin ei kuitenkaan voi enää suorittaa sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkimista, joka johtaisi omistusoikeuden siirtoa koskevien toimien peruuttamiseen ja kolmannelle jo suoritettun omistusoikeuden siirron oikeusvarmuuden kyseenalaistamiseen. Kuluttajan on kuitenkin tällaisessa tilanteessa voitava vedota myöhemmässä erillisessä oikeudenkäynnissä kiinnelainsopimuksen ehtojen kohtuuttomuuteen voidakseen käyttää tehokkaasti ja täysimääräisesti kyseiseen direktiiviin perustuvia oikeuksiaan korvauksen saamiseksi näiden ehtojen soveltamisesta aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

Yhdistetyt asiat C-693/19, SPV Project 1503 ja C-831/19, Banco di Desio e della Brianza ym.

Pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä SPV Project 1503 Srl ja Dobank SpA, Unicredit SpA:n valtuuttamana, sekä YB ja toisaalta Banco di Desio e della Brianza SpA ja muita luottolaitoksia sekä YX ja ZW ja jotka koskevat **oikeusvoiman saaneisiin täytäntöönpanoperusteisiin perustuvia täytäntöönpanomenettelyjä.** Italialaiset täytäntöönpanotuomioistuimet pohtivat rahoitussopimusten sopimussakkoehdon ja viivästyskorkoa koskevan ehdon kohtuuttomuutta sekä takaussopimusten eräiden ehtojen kohtuuttomuutta. Velkojat ovat näiden sopimusten perusteella hankkineet lainvoimaiseksi tulleet maksamismääräykset. Tuomioistuimet toteavat kuitenkin, että kansallisen prosessioikeuden periaatteiden mukaan silloin, kun kuluttaja ei ole esittänyt vastustusta, maksamismääräyksen oikeusvoima kattaa sen, että takaussopimuksen ehdot eivät ole kohtuuttomia, ja näin on, vaikka kyseisen määräyksen antanut tuomioistuin ei ole nimenomaisesti tutkinut näiden ehtojen kohtuuttomuutta.

Unionin tuomioistuin katsoo, että tällainen kansallinen lainsäädäntö **voi tehdä tyhjäksi kansallisen tuomioistuimen velvollisuuden tutkia viran puolesta sopimusehtojen mahdollinen kohtuuttomuus.** Tehokkaan oikeussuojan vaatimus edellyttää, että täytäntöönpanotuomioistuin voi arvioida – myös ensimmäisen kerran – niiden sopimusehtojen mahdollista kohtuuttomuutta, joiden perusteella tuomioistuin on velkojan hakemuksesta antanut maksamismääräyksen, jota vastaan velallinen ei ole esittänyt vastustusta.

Asia C-725/19, Impuls Leasing România

Pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat IO ja Impuls Leasing România IFN SA ja jossa on kyse siitä, että IO vastustaa leasing-sopimusta koskevia pakkotäytäntöönpanotoimia. Romanianlainen tuomioistuin toteaa, että leasing-sopimukseen, jonka perustella

pakkotäytäntöönpanomenettely on aloitettu, sisältyy eräitä ehtoja, joita voidaan pitää kohtuuttomina.

Romanian lainsäädännön mukaan on kuitenkin niin, että saatavan täytäntöönpanoasiaa käsittelevän tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu täytäntöönpanoperusteena olevan, kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisen sopimuksen täytäntöönpanon vastustaminen, ei ole viran puolesta tai kuluttajan pyynnöstä mahdollista tutkia, ovatko tämän sopimuksen ehdot kohtuuttomia, siitä syystä, että on olemassa yleinen kanne, jonka yhteydessä tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi tällainen kanne on saatettu, voi valvoa tällaisen sopimuksen ehtojen kohtuuttomuutta. Pääasiamenettelyn tuomioistuimella, jonka käsiteltäväksi on saatettu täytäntöönpanomenettelystä erillinen kanne, on tosin mahdollisuus keskeyttää mainittu menettely. Kuluttajan, joka hakee täytäntöönpanomenettelyn keskeyttämistä, on kuitenkin asetettava vakuus, joka lasketaan kanteen kohteen arvon perusteella.

Unionin tuomioistuimen mukaan on kuitenkin todennäköistä, että maksamatta jättäneellä velallisella ei ole tarvittavia taloudellisia varoja vaaditun vakuuden asettamiseksi. Lisäksi näiden kustannusten ei pitä saada kuluttajaa luopumaan asian saattamisesta tuomioistuimeen ehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tutkimista varten, kuten näyttää olevan etenkin silloin, kun nostettujen kanteiden kohteen arvo ylittää huomattavasti sopimuksen kokonaisarvon.

Unionin tuomioistuin katsoo näin ollen, että unionin oikeus on esteenä tällaiselle kansalliselle lainsäädännölle.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian puitteissa unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuimia, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido unionin tuomioistuinta.

Tuomioiden ([C-600/19](#), [C-693/19 ja C-831/19](#), [C-725/19](#) sekä [C-869/19](#)) koko teksti sekä niiden tiivistelmät julkaistaan CURIA-sivustolla tuomioiden julistamispäivänä.

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127